N^{er} 86.

KORRESPONDENT NARODOWY Y ZAGRANICZNY

z Warszawy d. 28. Października 1794.

Znaczne przez woyska Rzpltey zabrane łupy na nieprzyiacielu w *Bydgoszczy*, *Fordunie* i innych Pruskich miastach, tudzież kilkaset niewolnikow dnia 25. tego miesiąca przyprowadzono tu do Warszawy.

Naywyższy teraźnieyszy Naczelnik Tomasz *Wawrzecki* u XX. Bernardynow na Pradze po wysłuchanym Nabożeństwie odbierał pałasz z rąk JX. Gabryela *Jakubowskiego* po mianey do tego aktu stosowney przedmowie.

CZYNNOSCI RADY.

Dnia 19. Października. Dla rostrząśnienia i sprawdzenia rachunkow, tak przez wydział skarbu, iako i przez inne wydziały przyniesionych, wyznaczona iest Deputacya złożona z Obywatelow: *Umiastowskiego*, *Kapostasa* i *Dziarkowskiego*.

Na przełożenie Obyw: *Orłowskiego* kommendanta Xięstwa *Mazowieckiego*, wydział skarbu odebrał zalecenie, ażeby na potrzeby lazaretowe, za kwitem rzeczonego obywatela kommendanta, summę złot: 50,000. wydać nakazał.

Po rezolucyę do N. Naczelnika odesłane są następuiące żądania, pierwsze Obyw: *Sadowskiego* Chor: Regim: 18. o dokompletowanie Batalionu; drugi Obyw: *Suchodolca* Maj: Regim: 7. Litt: o wydanie reszty effektow, przez niego w kommissyi *Kowieńskiey* złożonych, a teraz dla rzeczonego Regimentu potrzebnych; trzeci Obyw: *Wasilewskiego* R tm: który oświadczywszy, iż trzech ludzi do woyska przystawił, i sam z służącym ruszył w pole, upraszał, ażeby był w woysku umieszczony; i żeby potrzebny dla koni iego furaż dostawał.

Dnia 20. Października. Obyw: *Kukiewicz* Sekretarz Wydziału porządku w Deputacyi Centralney Lit: w memoryale swoim, a w drugim memoryale officyaliści, ktorzy w kancellaryach innych wydziałow i samey Deputacyi Centralney pracowali, prosili o wyznaczenie dla siebie funduszu do u-

Oooo

trzymania ſię potrzebnego. Rzecz tę odeſłała Rada do wydziału porządku po przynieſienie opinii.

Wydział ſkarbu odebrał zalecenie, ażeby na reparacyą broni, i fortyfikacye około *Pragi*, złot: 20,000. za kwitem Magiſtratu miaſta Warszawy, *ſalvo calculo*, wydać nakazał.

Obyw: Jan Nepom: *Małachowſki*, nadeſłał niektóre uwagi i powody, dla których upraszał o uwolnienie go od obowiązków zaſtępcy. Rada przychyliła ſię do tego żądania, a oraz zaleciła napisać do Obyw: *Linowſkiego* Pełnomocnika do Woiewodztwa *Sandomierſkiego*: ażeby Obyw: *Małachowſkiego* w Kommiſsyi Porządkowey tego Woiewodztwa umieścić ſtarał ſię.

Dnia 21. Października. Wydział ſkarbu odebrał zalecenie, ażeby dla wydziału beſpieczeńſtwa ſummę złot: 40,000. także, ażeby za wizerunek Obyw: *Tadeuſza Kościuſzki* za kwitem Obyw: *Kościeſkiego* czerw: złot: 160. wypłacił.

Ponieważ Obyw: *Tadeuſz Kościuſzko*, N. Naczelnik, liſtem w *Grodnie* pod dniem 29. Września pisanym, na zaſtępcę w Radzie do wydziału Inſtrukcyi Obyw: X. *Karpowicza* nominował; przeto Rada Obyw: tego na naſtępną ſeſsyą dla wykonania przyſięgi wezwać zaleciła.

Na extra-ordynaryine wydatki wydziału ſkarbu, Rada 12,000. złot: przeznaczyła, i zdanie z tey ſummy rachunku oſtrzegła.

Obywatelka *Puławſka*, na podany dawniey memoryał zyſkała rezolucyą, przez którą przyznana iey zoſtała ſumma do ſkarbu narodowego taka, iaką srebra przez nią własnemi mianowane wynoſić będą.

Obyw: X. *Waga* przełożony zgromadzenia XX. *Piarów*, upraszał o zaległą w kaſsie edukacyi ſummę 21,880. złotych wynoszącą. Oświadczyła Rada, iż gdy dla nieuchronnych i nagłych wydatkow publicznych, wszelkie zaległości wſtrzymać przymuszoną była, przeto i żądanie X. *Wagi* do szczęśliwszych Rzpltey czasow odkłada.

Dnia 22. Października. Na rekwizycyą N. Naczelnika, za zdaniem Rady woienney uczynioną, zaleciła Rada wydziałowi ſkarbu, ażeby na żołd dla woyſka Rzpltey ſummę złot: polſk: 250,000. z kaſsy narodowey, do kaſsy woyſkowey za kwitem Obyw: Aloiz: *Krauza* kaſsyera generalnego zapłacił.

Wydział ſkarbu przynioſł opinią w odpowiedzi na podane przez Magiſtrat miaſta *Warſzawy* względem ułatwienia kredytu i cyrkulacyi biletow ſkarbowych przełożenia, to ieſt: że co ſię tycze zmiany większych biletow na mnieysze, ta iuż ułatwiona; a co do zmiany biletow na gotowiznę, przełożył, iż przez taki sposób, samaby sobie Rzplta kredyt

psuła; bo bilety zafundowane na dobrach narodowych, więcey są warte, iak pieniądze kruszcowe, z opinii tylko swą wartość maiące.

Kommissarze Porządkowi Ziemi *Drohickiey* przybyli do *Warszawy*, złożyli oświadczenie, iż oni obowiązki swoie daley pełnić pragną; proszą tylko o wskazanie mieysca, w którymby od napadu woysk nieprzyiacielskich wolni i bespieczni bydź mogli. Rada to oświadczenie z winnym szacunkiem dla przykładney tych obywatelow gorliwości przyięła, i kommunikować ie N. Naczelnikowi zaleciła.

Dnia 23. Października. Stosownie do opinii wydziału porządku, Rada ułatwiaiąc żądanie obywatelow kancellaryą Deputacyi Centralney Litew: i iey wydziałow składaiących, deklarowała: ażeby officyaliści kancellaryi rzeczoney Deputacyi Centralney w kancellaryi Rady, a officyaliści wydziałów, w kancellaryach wydziałowych koronnych umieszczeni, tam dopóty powinności swoie odbywali, póki Deputacya do swey prowincyi nie powróci. Wydział zaś skarbu tym czasem ma im sposób do życia opatrzyć.

Starozakonni *Mendel Wolf*, i *Lewek Jozef*, zaskarżyli Obyw: *Putterzewskiego* kupca Warszawskiego, iż ten zapewniwszy im rewersem pod dniem 18. miesiąca i roku bieżących, zapłatę za kawę i cukier pieniędzmi polskiemi, teraz zamiast gotowizny, chce im biletami skarbowemi zapłacić. Oświadczyła Rada, iż gdy bilety skarbowe walor swóy rzeczywisty w dobrach narodowych oznaczony, i kurs równy z gotowemi pieniędzmi nadany maią; przeto i starozakonni wyżey wyrażeni, bilety skarbowe przyiąć powinni, ieżeli chcą uniknąć kar, na wzbraniaiących się przyimować bilety skarbowe przepisanych.

Obyw: X. *Michał Karpowicz*, wykonał przysięgę na obowiązki zastępcy w Radzie naywyższey narodowey. rotą w organizacyi przepisaną.

Obyw: *Sierakowska* Generałowa Major: i *Poświatowska* Porucznikowa, upraszały, ażeby z strony rządu krok iaki do uwolnienia ich mężów z niewoli Moskiewskiey był uczyniony, i ażeby ich gaże mężowskie dochodzić mogły. Odpowiedziała Rada co do pierwszego, iż iuż rząd przedsiewziął kroki do traktowania o uwolnienie wszystkich woyskowych w niewoli będących, w liście których, i mężowie rzeczonych obywatelek opuszczonemi nie będą. Żądanie zaś względem gaży, odesłane do wydziału potrzeb woiennych, dla przyniesienia opinii.

Memoryały: ieden Obyw: X *Karpowicza* zastępcy, proszącego o wypłacenie mu z kassy edukacyi zaległey pensyi;

drugi Obywatelow XX. Benoniſtow, także o zaległą summę 1,200. z kaſsy edukacyi upraszaiących, odeſłała Rada do wydziału inſtrukcyi po zaspokoienie tych żądań, a to z tego powodu, że Obyw: X. *Karpowicz*, nietylko obywatelſkiey gorliwości ciągle dawał dowody, ale i w teraźnieyszym powſtaniu był czynnym publicznego urzędowania pełniąc obowiązki. Xężа zaś Benoniści utrzymuiąc szkoły dla ubogich dzieci, rzetelne zaſługi w oyczyznie maią.

Wydział ſkarbu odebrał zalecenie, ażeby na opłacenie pracuiących około fortyfikacyi *Pragi*, i na reparacyą broni, za kwitem Magiſtratu miaſta *Warſzawy* złot: 40,000. zapłacił,

Dnia 24. Października. Obyw: *Orłowſki* G. K. Xięſtwa Mazowieckiego przyſłał notę, okazuiąc potrzebę naymu domu *Potkańſkich* na łazaret. Notę rzeczoną odeſłała Rada do Magiſtratu miaſta *Warſzawy* z zaleceniem, ażeby żądanie Ob: kommendanta uſkutecznić ſtarał ſię.

Odpowiadaiąc na memoryał Obyw: *Zambrzyckiego*, żądaiącego uwolnienia brata swego za kaucyą. Deklarowała Rada, iż gdy Obyw: Szczepan *Zambrzycki* w kryminalnym zarzucie zoſtał aresztowany, przeto póki ſię z niego nieoczyści, dopóty z aresztu uwolnionym bydź nie może; co aby tym prędzey naſtąpiło, wydział beśpieczeńſtwa powtórną iuż zaniósł rekwizycyą do Deputacyi Indagacyiney, ażeby indagacye z rzeczonego Szczepana *Zambrzyckiego*, iak nayprędzey przyśpieszył.

Wydział sprawiedliwości uczynił zapytanie, czyli żony po osądzonych mężach pozoſtałe, maiące od nich zapisane dożywocia do objęcia dóbr dożywotnich przypuszczone bydź maią? Na zapytanie to odpowiedziała Rada: iż gdy między prawami żon i dożywocia ſię liczą, zatym żony maiące dożywocia na dobrach po osądzonych pozoſtałych, przy poſſeſsyi tych dóbr utrzymać ſię powinny.

Uchwała Rady N. Narodowey zaręczaiąca dla woyſka nadgrody.

RADA NAYWYZSZA NARODOWA

Gdy teraznieysze powſtanie winien ieſt Narod nayszczególniey zapałowi, odwadze i hazardom woyſka Rzpltey; gdy sama tylko trwałość tego świętego zapału uratować może powszechną sprawę obywatelſkiey wolności, czuie Rada Naywyższa, iak wielką ieſt dla niey powinnością, wszyſtkich używać sposobow, przez

którěby ten sam duch, ta sama ochota, poruszyła serce wolnego żołnierza, wyſtawuiącego życie i zdrowie własne, na uratowanie swobod powszechnych, na ocalenie własności i bytu Rzpltey. Z tych powodow nie odſtępuiąc w niczym od zamiarow Ob: Tadeusza Kościuszki, bywszego Naczelnika siły zbroyney Narodowey, poſtanowiła iak nayświątobliwiey dochować wszelkich urządzeń iego, które on dla woyſka Rzpltey ogłosił, względem nadgrod zaſłużonych oyczyznie Rycerzow. Mąż ten nie odżałowany, na siebie samego nie pamiętny, a całkowicie wylany dla meżnych i cnotliwych żołnierzy, chciał mieć każdą ich klassę, w miarę zdolności Rzeczypospolitey nadgradzaną, i do dalszych hazardow zachęconą. W tym duchu poſtanowił Rycerſkie pierścienie, w tym duchu poſtanowił, i przy rozkazach woyſkowych ogłosił, że w czasie, gdy miał ſtanąć przed władzą Rzpltey prawodawczą, przełoży iey, aby żołnierze meżnie przy obronie oyczyzny ſtawaiący, nadaniem pewney części ziemi z obszernych dobr Narodowych nadgrodzonemi zoſtali. A że samo ogłoszenie przy rozkazach iego, przemiiaiące nie zdawało się ieszcze zaspokaiać żołnierza, ile w zbyt oddaloney obietnicy było zamiarem iego znioſſszy się z Radą, poſtanowić zaręczenia rządowe, którěby dawały prawo żołnierzom do tey nadgrody, dopiero w ów czas uſkutecznić się maiącey, gdy Rzplta do szczęśliwego ſtanu powrócona, ſtanowiąc z zupełną prawodawczą władzą o losie własnym, mogłaby oddać zaſłużonym oswobodzoną od nieprzyiaciela ziemię. Czego więc ten nie odżałowany mąż do ſkutku przywieść nie mógł, to Rada N. ſtosownie do wszelkich iego przedsięwzięć uchwala, i nayuroczyściey zaręcza. Dla czego:

1mo. Rada N. ſtanowi, iż każdy żołnierz Rzpltey zaſłużony, bądź przez to, iż ponioſł rany ſtawaiąc meżnie przeciw nieprzyiacielowi, bądź przez to, iż wiernie, aż do końca woyny terazniezszey w ſłużbie woyſkowey wytrwa, mieć będzie nadgrodę w nadaniu sobie ziemi na wieczne dziedzictwo.

2do Tych zaś dzieci, którzy mężnie w potyczce za oyczyznę polegli, podobną mieć będą nadgrodę, iakby mieli ich oycowie, gdyby przy życiu zachowanemi byli.

3tio. Podobnie ci, którzyby ranni dostali się w niewolą w czasie bitwy, ieżeli z niewoli powrócą, lub ich potomstwo, ieżeliby się z niewoli nie powrócili.

4to. Dla czego Rada N. nakazuie, ażeby w archiwum N. Naczelnika, iak nayporządniey zachowane były opisy imion i przezwisk tych obywatelow, którzy bądź przez własną ochotę, bądź przez kantonowanie, zaciągnęli się pod znaki Rzpltey.

5to. Chce nadto Rada, ażeby była utrzymywana xięga we wszystkich dywizyach, w którąby były zapisywane czyny waleczne każdego żołnierza, dawność iego służby, i obyczayne sprawowanie się.

6to. Z takowych xiąg, co miesiąc w każdey dywizyi ma być uczyniony sąd o zasłużonych w oyczyznie żołnierzach, z wyrażeniem, iakiey który wart nadgrody. Takowy sąd w każdey dywizyi ma być wykommenderowany osobno do każdego korpusu, który zaświadczony od Generała kommenderuiąc go, odsyłany być ma do N. Naczelnika. W każdym takowym sądzie, ieden officer i trzech gemeynow ma zasiadać, co do roztrząśnienia zasługi gemeyna; dwóch officyerow i dwóch gemeynow, co do zasługi unterofficyera, lub officyera kompanicznego; Generał Maior i dwóch officyerow kompanicznych, co do zasługi sztabsofficyera; Generał Lieutnant i dwóch Pułkownikow, co do zasługi Generał Maiora; Naywyższy Naczelnik, dwóch Generałow Maiorow lub Pułkownikow, co do zasługi Generała Lieutnanta.

7mo. Naywyższy Naczelnik tym sposobem uznanych za zasłużonych, Radzie N. podawać będzie, a Rada wedle podania Naczelnika nadgradzać ich ma przez wydanie zareczeń rządowych, upewniaiące im pewną część ziemi na dziedzictwo.

8vo. Zaręczenia rządowe, będą opisane w osobney formie, i podług tey z Kancellaryi Rady, z podpisem prezyduiącego wydawane.

9no. Będzie osobny protokuł, w którym wszystkie takowe wydane zaręczenia wpisywane być powinny, dla tym większey pewności otrzymuiących one.

10mo. W którey dywizyi będzie N. Naczelnik, w tey sam takowe zaręczenia zasłużonym rozdawać ma, z woli i imieniem Rady; gdzieby zaś N. Naczelnik nie znaydował się, tam Generał Lieutnant kommenderuiący rozdawać ie będzie

11mo. Obrządek przy rozdawaniu zaręczeń ma być następuiący: ci, którzy na nadgrodę zasłużyli, przy befelu wystąpić maią, pod czas którego ogłoszono będzie woysku, w czym przystępuiący do odebrania nadgrody zasłużył się oyczyznie. Po takowym ogłoszeniu N. Naczelnik, lub Generał kommenderuiący dywizyą, odda w ręce zasłużonego zaręczenie rządowe mówiąc: „Obywatelu! Rada Naywyższa udzieliła ci część tey ziemi, którey całości bronisz, „przez co przywiązuiąc cię do oyczyzny, iako właściciela gruntowego, chce, abyś tym mocniey pamiętał, iż powinieneś bronić swobod i wolności tey „Rzpltey, w którey własność gruntową posiadać będziesz.„

12mo. Że zaś obywatel Tadeusz Kościuszko Naywyższy Naczelnik siły zbroyney Narodowey, postanowił pierścienie Rycerskie, dla zasłużonych oyczyzny obrońcow, przeto Rada Naywyższa takowe postanowienie zachowuiąc z wszelkiemi onego kondycyami i znakami, oddaiąc Naywyższemu Naczelnikowi moc rozdawania rzeczonych pierścieni, wkłada na niego obowiązek, żeby przy obrządku rozdawania zaręczeń rządowych zasłużonym, rozdawał oraz wzwyż rzeczone pierścienie, mówiąc do zasłużonego: „Obywatelu! Rada Naywyższa oddała ci nadgrodę upewniaiącą twóy sposob do życia, ia oddaię ci znak sławy, abyś pamiętał, i twe potomstwo nauczał, że

był Tadeusz Kościuszko: który w desperowanym Rzeczypospolitey stanie z woyskiem oyczyznie swoiey wiernym, ośmielił się podnieść oręż przeciw nieprzyiaciołom oyczyzny za wolnością, całością i nie podległością narodu, a przez ten sposob zmazał hańbę Polaka, który zdawał się iuż spokoynie poddawać niewoli. „

3tio. A że wielorakie będą stopnie zasługi, przeto też Rada stanowi różnicę między pierścieniami Rycerskiemi, iedne z nich będą srebrne, drugie złote.

14to. Ten, który wytrwa aż do końca woyny teraznieyszey w służbie Rzpltey, dostanie od Naczelnika pierścień srebrny, a w zaręczeniu rządowym na dziedzictwo pół włoki ziemi, z którey żadnego czynszu nikomu płacić nie będzie. Ale same tylko podatki Rzpltey do gruntu przywiązane opłacać będzie winien. Na zapomożenie zaś i zakład gospodarski, dostanie zł: sto ośmdziesiąt.

15to Ten, który z przyczyny służby w woysku Rzpltey na placu bitwy raniony, kalectwu podpadł, dostanie pierścień srebrny, i mieć będzie pół włoki gruntu z zabudowaniem gospodarskim, parę wołow, iednego konia, dwie krowy, dwie maciory, dwanaście owiec, i rownie tylko podatek Rzeczypospolitey opłacać ma.

16to. Ten który na placu bitwy został raniony, a wyleczywszy się, na nowo z równą odwagą w woysku Rzpltey służyć będzie, dostanie pierścień srebrny, i to wszystko otrzyma we dwoynasob, iak otrzymał kaleka.

17mo. Ten, który w czasie potyczki okaże się nie tylko mężnym, ale nawet pczemyślnym w wyrządzeniu iakiey ważney przeszkody nieprzyiacielowi, lub w schwytaniu sztabs officera, lub odebraniu armaty, otrzyma tyle, co pierwszy, i od podatku uwolnionym będzie przez całe swe życie.

18vo. Ten, który schwyta, lub zabiie Generała, dostanie pierścień złoty, mieć będzie dwie włoki dzie-

dzictwem, ze wszyſtkiemi dodatkami powyżey wzmiankowanemi, i podatku Rzpltey do gruntu przywiązanego płacić nie ma przez całe swe życie.

19no. Officerowie i Generałowie, lubo w miarę swych zasług, do wszyſtkich powyższych nadgrod należeć będą, gdyby iednak który z nich rzadkim iakim czynem dyſtyngwował się w bitwie z nieprzyiacielem, lub w podeyściu onego, Rada Naywyższa uwiadomiona o takowey zaſſudze, wyznaczy mu nadgrodę w ziemi na dziedzictwo, wedle iego zaſługi. W czym zaręcza, iż wszelkie dla oyczyzny trudy i az..rdy, nadgradzać będzie z tą hoynością, iaka należy cnocie, męztwu i usilney pracy.

20mo. Sieroty żołnierzy na woynie zabitych, mieć będą nadgrodę w dziedzicznym posiadaniu ziemi, takąż samę, iak ci, którzy aż do końca woyny wytrwaią; iak ieſt opisano w punkcie 4tym.

21mo. Obywatele, którzy w akcyach woiennych zaſłużyli na nadgrody, równie iak żołnierze we wszyſtkich przypadkach nadgradzani będą.

22do. Prawo do nadgrod liczone będzie od czasu powſtania, a nadgrody tyle razy powtórzone będą, ile razy zaſługa powtórzona zoſtanie.

23tio. Pomimo nadgrod w ziemi, zaręczonych od rządu, Naywyższy Naczelnik będzie mocen sam rozdawać nadgrody, bądź w pierścionkach, bądź w innych rzeczach kosztownych, za akcye, lubo mnieysze, ale śmiałe, i waleczność odbieraiącego zaświadczaiące.

24to. Zaſtrzega Rada Naywyższa Narodowa, iż takowych zaręczeń, nie wolno zbywać, ani drugim ich odſtępować.

25to. Ktoby dezertował: albo uciekł z boiu, albo się zdrady dopuścił, taki w sądzie woyſkowym, o te wyſtępki przekonany, utraci prawo do zaręczenia, które poprzednią zaſługą pozyſkał

26to. Wszyſtkie nadgrody w zaręczeniach rządowych nadawane być maią z dóbr Narodowych, z

tych włok, które teraz należą do folwarkow Dworſkich.

27mo. W każdey Prowincyi będą wyznaczone na ten koniec dobra Rzpltey, odpowiadaiące wielości wydanych zaręczeń rządowych.

28vo. Gdyby nadgroda wypadała w gruntach zarosłych i nie dobytych, w ten czas miara gruntu dla zaſłużonego, iako też zakłady do rozpoczęcia gospodarſtwa podwoione będą.

29no Gdyby który z zaſłużonych żołnierzy nadgrody sobie przeznaczoney przyiąć niechciał w ziemi, maiącey mu się nadać, rząd obowiązany będzie opłacić mu w gotowiznie iey wartość.

30mo. Po ſkończoney woynie, będzie wyznaczona na ten koniec Kommissya do odebrania zaręczeń rządowych, i nadawania ziemi i dobytkow wedle zaręczeń.

31mo. Wszyscy nadgrodzeni własnością ziemi na dziedzictwo, będą obowiązani ſłużyć woyſkowo, w przypadku Rzpltey.

Obywatele żołnierze! widzicie co dla was przeznacza oyczyzna. Macie otwartą sposobność przyiścia do własności ziemſkiey, abyście na ſtarość bespiecznie spoczywać mogli na tey ziemi, którą w nadgrodę waszego męztwa odbierzecie. Nie ostygaycie więc w duchu ſłużenia kraiowi, walczcie za iego wolność, całość i niepodległość; bo gdy on utrzyma się przy prawach swoich oprócz powszechnego dla wszyſtkich prawa wolności, zoſtanie ieszcze właścicielami ziemſkiemi, i to dziedzictwo, waszym dziedzicom i wnukom prześlecie. Dan w Warszawie na sessyi Rady Naywyższey Narodowey, dnia 20. Mca Pazdziernika 1794. roku.

(L. S.) Ignacy POTOCKI Prezyduiący.
Tomasz Czech R. N. N. S.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

ANGLIA.

Z Londynu dnia 30 Września. Oto skutki gabinetowych intryg że Król ledwie uszedł śmierci. Przypisuią to Londyńskiemu korresponduiącemu towarzystwu, że ułożyło lub na terasie *Windsor*, lub wreście na teatrze ubić go zatrutą strzałą. Dla ukrycia lepszego rzeczy, strzała ta zamkniętą była w tubusie na 2. stopy długim, a miała być wypuszczoną za pomocą pióra iak w wiatrówkach bywa. Właśnie pod ów czas umówione osoby rozruch miały wszcząć na teatrze, którego ciekawością zdięty Król gdyby był wyirzał z loży padłby od postrzału. Lecz dotknięty sumnieniem ieden ze spiskowych stalownik odkrył układ przed Xciem *Portland* A ten dnia 27. Wrześ: kazał wziąć do więzienia nieiakiego Zegarmistrza *la Maitre* i *Higgins* terminuiącego w *Chimii*, któren iadem zapuścił strzałę. Tayna rada maiąc przed sobą na dowód ten instrument, brała ich iuż na inkwizycie. Nieprzekonywaiąc się zaś, iżby to sami z siebie umyślić mieli, nakazano pobrać w areszt niektóre podeyrzane osoby Byli oni w znaiomości z Konwencyonalistami Szkockiemi *Muir* i *Palmer* do *Botany Bay* posłanèmi. Wczoray kazał rząd pozabierać papiery rozmaitym rządowym klubom.

Przypadek ten równie iak i inne okropne wiadomości zrządziły powszechne zamieszanie. Publiczne *Fonds* znacznie spadły i. t. d. Sądzą, że *Pitt* zwołać musi nowy Parlament.

Słychać, że Ministerium nasze nayżwawiey popierać chce woynę z *Francyą*. W tymże maią bydź przedsiewzięciu dwory *Wiedeński* i *Berlinski*. Nawet sobie tuszą, że na przyszłą kampanią i Imperatorowa *Moskiewska* przyłączy swe siły do nich. *Hollandya* zaś iak twierdzą zawrzeć chce z Francyą oddzielny pokoy. — Głoszą iedna, że Cesarz szuka pokoiu i medyacyi u Porty.

Dalszy ciąg pisma pod tytułem: *Niektóre reflexye nad podziałem Polſki*, z papierow Angielſkich.

Dwór Saſki od Narodu Polſkiego do naſtępſtwa na tron wezwany okazał wiele ociągania się w przyięciu berła. Lecz ta powolność bez wątpienia ſkutkiem była ſtanu tego Xiążęcia, który niedopuszczał muſ wrzędzie ukoronowanych głów mieścić się bez dołożenia się Monarchow, od których dla ſłabości własney lękał się przesladowania.

W tym czasie Potocki nowych ſtronników robił, i wynioſłości Imperatorowey Rossyiſkiey wybornie dogadzał. Ta zaś barzo zręcznie używała niektórych we Francyi popełnionych zdrożności do porownania z rewolucyą Polſką dla oczernienia nayświętszych iey zamiarów. Któż wie nawet? czyli ona przez Emissaryuszow płatnych nie podżegała prawideł anarchii aby zrobiła pretext kraiow Polſkich zagarnięcia. Nie pierwszy to raz machiawelſtwo dworów bezprawia u obcych wzniecało, aby sobie iakieś urościć do ukarania zdrożności prawo.

Potocki od Peterburſkiego dworu z wielką przyięty był ludzkością. Słuchano iego ſkarg, pomoc przyrzeczona, i zaraz naſtąpił tych obietnic ſkutek, który inaczey uiszczony niebywa, chybaby interefs Protektora złączony był z klienta zamiarami, i gdy nadgroda za pomoc daną wątpliwa dla tego nie ieſt, który onę dać przyrzeka.

Wkrótce nieszczęśliwa *Polſka* napełniona była sołdatami *Rossyiskiemi*. Woyſka *Polſkie* dawały niei ki odpór, ale — — Imperatorowa, która chciała do siły oręża przyłączyć kształt mocney opinii, uformowała Konfederacyą *Targowicką*, złożoną ze ſtronników *Potockiego*. Tam Roſſyiſki Miniſter *Bückler* przepisywał Konsyliarzom prawa, iakie współ-obywatelom Narodu wolnego mieli nakazywać.

W tym czasie też *Prusacy* pod kommendą generała *Möllendorfa* do Polſki od ſtrony *Poznania* i *Gniezna* we-

szli, a ten gwałtowny naiazd miał tyle słuszności, ile *Rossyiski*, to iest przemocy nad słabszemi.

Taka to iest historya skrócona podziału *Polski*. To dzieło nieprawości doniesione było Europie przez Manifesta dworów *Berlińskiego* i *Peterzburskiego*. W tych pamiętnych dla widoczney niesprawiedliwości pismach współ-czyniące Mocarstwa nie zadały sobie przynaymniey tyle pracy, żeby przyczynę iakąkolwiek choć pozorną dały swego naiazdu. Przywiodły one tylko za pobudkę weyścia w kraie Polskie, wewnętrzne kłótnie dzielące przez niezgody Polaków. Gdyby ten powód był dostatecznym na rozerwanie iakiegokolwiek bądź Mocarstwa, pewnieby i każdego sąsiada własność, choćby do niey zgoła nie maiąc prawa zabrać byłoby wolno, dla tego, że się w nim dziedzice kłócą. Toć i na rozerwanie *Francyi* sprawiedliwe byłyby zapędy, a nawet i na *Hollandyą* i na W. Brytanią.

Nim się wykalkuluią wnioski, iakie mogą nastąpić z tego zaboru względem spokoyności Europy całey, dozwólmy sobie uważyć, iż gdyby osoby niektóre w *Anglii* tyle nieprzyłożyły usiłowania swego, aby odwrócić woynę, która miała iuż iuż wybuchnąć między *Anglią* i *Rossyą*, nigdybyśmy podobno nieopłakiwali dzisiay tey nayszkaradnieyszey niesprawiedliwości, iaka popełniona iest w zabraniu nayślicznieyszych Prowincyi *Polski*, a iakiey przykładu nawet między Narodów dzieiami trudno podobnego znaleść.

Często mówią o równo wadze Państw Europeyskich. Nim ten wyraz podług różnego mniemania używany, do naszego ptzystosuiem zdania, musiemy wprzód wytłómaczyć, w iakim go sensie bierzemy.

Równo-waga Europy iest podług nas utrzymanie iakieś między Państwy różnemi wzaiemnie wspieraiącey się mocy, tak, aby żadna z nich większey nie nabrała przewagi na pognębienie drugiey, lub aby sobie przywłaszczyć nie mogła innemu niepo-

dległemu Państwu nadawania praw arbitralnych. Karol V. Pan *Niemiec*, *Hiszpanii*, *Belgow*, części wielkiey *Włoch* i za Europeyskich niezmiernych krain, przerywać zdawał się rowno-wagę Europy, lecz to Mocarstwo olbrzymską wzrastaiące ogromnością ostabione zostało pod swym własnym ciężarem, a z iego ułomków uformowało się kilka potężnych w Europie Mocarstw Ludwik XIV. po wkroczeniu do *Hollandyi*, groził odięciem wolności Europie, a mniemanie samo, że powszechną Monarchią sobie chciał przywłaszczyć ściągnęło mu na kark mnóstwo silnych nieprzyiacioł.

Pogądaiąc dziś na niesłychany wzrost Rossyi, wątpić otym nie można, że gdyby się ow podział Polski utrzymał, zmienionaby pewnie była rowno waga Europy. Widoczna bowiem rzecz, iż proiekt Imperatorowey trwa zawsze opanować Konstantynopol. Ješliby ten zamiar, którego uskutecznienie coraz barziey sporym zbliża się do takowego celu krokiem, do skutku przyszedł, a ktoreżby więc Mocarstwo Europeyskie było w stanie oprzeć się Rossyi? Pani absolutna czarnego morza, do którego według upodobania swego mogłaby zabronić wstępu wszystkim Narodom, a oraz mogąc panowanie swe rozszerzyć na morzu srzodziemnym przez floty swoie, opanowawszy cały wschodni handel, uczyniłaby sobie cały świat hołdowniczym.

Rząd czynny i mocny w Konstantynopolu ustanowiony opanowałby w krótce Egipt cały, przywróciłby dawną mu iego żyżność, i niezmierne ztamtąd wywożąc korzyści, mogłby nawet łetwą komunikacyą znaleść lądem z Indyami wschodniemi. Stopień mocy, do iakiegoby przyszło to państwo dobrze urządzone, ktoregoby stolica była w Carogrodzie, iest niekalkulowany. Naywięksi politycy twierdzili zawsze, iż gdyby swiat cały był przeznaczony nieimieć, iak tylko iednego Monarchę, nayprzyzwoiciey byłoby, aby centrum panowania swego w Carogrodzie założył. (*Reszta w następuiącym Numerze.*)

FRANCYA

Z Paryża dnia 20 Września. Wpośród rofterek w Narodzie wſkrzeszonych od dwóch partyi *Umiarkowanych* i *Surowych*, Konwencya chcąc ugruntować powagę swoią, wynalazła iedyny sposób, aby prywatnie do żadney ſtrony niewiążąc się, w samym tylko swym ſkładzie rozſtrzygała kłótnie, ſtaraiąc się zaspokoić zanoszone do siebie od rozmaitych Deputacyi ludu na kilku sessyach żądania.

Jakoż w tym to celu wcześniey ieszcze na sessyi 14. odrzuconym zoſtał proiekt *Petita*, iżby pod karą aresztu aż do pokoiu żaden z Deputowanych nieprzybierał sobie nazwiſk: *Moraſt*, *Równina*, *Góra*, *Umiarkowani* &c. a każdy z nich aby zdał rachunek z czynności swych i majątku od 14 Lipca 1789.

Lecz że ani ten ieszcze, dość głęboki polityki krok, niezdawał się iednoczyć ani Narodu między klubami, ani Konwencyi między Reprezentantami, zgodziła się zatym Konwencya na iednomyślne prawidło, to ieſt: połączyć łagodność z surowością. Stało się to na sessyi w dniu drugim *Sansculotidow*, to ieſt 18. Września.

Tam *Louchet* czytał Adres z Powiatu *Tanorgues* w Departamencie *Ardeche*, donoszący o wzięciu w areszt 4ch hersztów spiſku od dawna iuż w Południowych Departamentach knuiącego się, gdzie Proklamacye iuż wydane były do gotowości powſtania na dzień 8. Września w liczbie 100,000. ludzi i obwołania Królem Ludwika XVII. to ieſt syna Ludwika XVI. iako tego, o którego losie nic ieszcze dotąd Konwencya nieuſtanowiła, a którego ſtronnicy w samey nawet Konwencyi znaydować się mogą. Zkąd gdy powſtały żwawe spory, i iedni układ zwrócenia tronu nazad, przypisywali Jakobinom, drudzy ich zgoła oczyszczali od tego, *Duhem* żądał nie śmierci iuż, ale wypędzenia z kraiu pozoſtałey całey familii Ludwika XVI. i wszelką tak Szlachtę, iak xięży. Co gdy, chociaż wielką, iednakże konieczną być utrzy-

mywał w Rewolucyi maxymą, wniosł, aby Wydziały ocalenia i beśpieczeństwa, ieszcze przed dniem 21. Września dały opinią, przyprowadzenia tego iak z prętkością, tak z sprawiedliwością do skutku.

Ten wniosek *Duhema* gdy iednomyślnie dekretowanym został, obiecowało wielu powszechne w krótkim czasie umysłów poiednoczenie. A tak oczewista, iż ani Naród, ani Jakobini w zupełnym nie są poróżnieniu z Konwencyą, gdyż to znaczyłoby istotną Anarchią. Francya zaś i rządną już iest i potężną.

Związki z wolnemi sąsiedzkiemi Narody widokiem są politycznego składu Francyi. Prócz poiednoczenia się dawniey z *Ameryką*, porozumienia się z Polskiemi Patryotami, znaczenia w *Turcyi*, wpływu do wewnętrznego układu w Rzpltach *Genueńskiey* i *Genewenskiey*, z temi dwiema ostatniemi na nowo ugruntowała swe związki, kiedy w tych dniach wyznaczeni zostali za Ministrów do Genui *Villaud*, a do Gewy *Adet*.

Ekonomika Rzpltey roskrzewia się nietylko wśrzód Narodu, lecz w obcych kraiach. Assygnaty, iedyna zasada dzisieyszego znaczenia Francyi, kursuią za granicą nawet. W *Bruxelli* wyszła na nowo Proklamacya wskazuiąca po ostatni raz karę śmierci na tych, którzyby się wzbraniali lub assygnat brać, lub towarow za ustanowioną cenę przedawać.

NIEMCY.

Z Düren dnia 30. Września. Wczoray weszli Francuzi do *Gürzenich* o milę ztąd, uganiaią się za naszemi forpocztami aż pod bramy miasta.

Z Julii 30. Września. Cesarscy stoią w *Aldenhofen*, a Fracuzska głowna Kwatera w *Burgscheid*. Wyszła ich proklamacya aby pod karami rewolucyinemi powydawano im tych wszystkich Obywateli, którzy przy ustępowaniu ich z tamtych okolic w roku 1792. strzelali za niemi.

Z Kerpen d. 3. Paźdz: Francuzi wczoray wieczorem weszli do miasta *Düren*, gdzie wielkie zdobycze znalezli.

DODA-

KORRESPONDENTA
NARODOWEGO Y ZAGRANICZNEGO

z Warszawy d. 28 Października 1794.

L I S T

Obywatela Nosarzewſkiego donoszącego o zaciągnieniu się Moſkalaw do woyſka Rzpltey.

Z Warszawy dnia 23. Października 1764. Roku.

Nie mogę ci wyrazić obywatelu iakiey doznałem na dniu wczorayszym radości, będąc świadkiem nayprzyiemnieyszego dla człowieka wolnego zdarzenia. Byłem przytomny kiedy z niewolnikow ieńcy Rossyiscy, ſtali się ludźmi wolnemi; kiedy nieznaiący sprawy, przeciwko którey walczyli, poznawszy ią, poprzysięgli dzielić z nami swobody wolności, lub ſłodką śmierć za nową oyczyznę.

Roſtropne i łagodne obchodzenie się z niemi, Generała Łaźnińſkiego, w zadumienie ich wprowadziło, które wkrótce w zaufanie zmieniło się.

Oświadczyli wszyscy. że znaią dobroć i ſłuszność sprawy Polſkiey, że barbarzyńſtwo ich panow, którzy ich częſtokroć po tysiącu na iednę ſtawiaią kartę, obmierzłą im uczyniło tę ziemię nieszczęśliwą, na którey się zrodzili, że wolą umrzeć w nadziei lepszego losu, iek żyć w nieuſtanney rozpaczy.

Po wykonaney przysiędze, odebrali na pismie zaręczenie rządu, że po ſkończoney woynie, nadane im będą grunta i do swobod obywatelſkich przypuszczonemi zoſtaną. Wymówili sobie, że przeciw Moſkwie ſłużyć nie będą, i odebrali zaręczenie, iż na Prusakow tylko użytemi zoſtaną; a że ci, którzy zdatności swoiey i waleczności dadzą dowody, będą awansowani w woyſkach Rzpltey na officerow, tak

iak iuż ieden z nich w oſtatniey akcyi pod Sochaczewem w nadgrodę swego męztwa, na ſtopień Chorążego wyniesiony zoſtał.

Przytomni obyſtatele: *Turno, Kociell, Suliſtrowſki, Meysner, Brzoſtowſki, Łażinſki, Buchowiecki, Mirſki, Wick, Buczyńſki, Boſki, Dugołęſki, Jablonowſki*, widząc dobrą chęć 250 nowych obrońcow kraiu, zrobili dla nich ſkładkę 31. czerw: zł: i złotych 12.

Nosarzewſki.

FRANCYA

Z Paryża dnia 26. Września.

Nim uſkutecznienie naylepszych prawideł sprawi pożądaną obfitość, potrzeby tym czasem do życia, dla zapobieżenia rozruchom z niedoſtatku, utrzymuie rząd pod równym działem. Dla pory dłuższych nocy obmyślono doſtatek światła. A tak na każdy wyznaczono dom po 1. funcie świec, i 1. oliwy na 10. dni. Ktoby zaś więcey nad to potrzebował, płacić będzie funt łoiowych świec po 40. *Sous*, a woſkowych funt po 8. liwrów.

Tym sposobem oszczędności, przyszła Francya do takiego iuż ſtanu ſkarbu, że znieſione dotąd popalone aſsygnaty wynoszą 2380. milionow. A i ten ieszcze gęſte zwycięſtwa tym bardziey polepszaią, mimo czasem niektórych przegranych.

Tak fregata *Volontaire* po żwawey bitwie doſtała ſię wprawdzie sześciu Angielſkim fregatom, ale też z drugiey ſtrony w 5ciu dniach przyprowadzono do portow Francuzkich 25. nieprzyiacielſkich okrętow.

Dnia 14. t. m. wydział ocalenia odebrał wiadomość przez telegrafią, że Republikanie tegoż dnia zbiwszy nieprzyiacioł przy *Herzogenbuſch* 1500. niewolnika, 8. armat, mnoſtwo broni, ammunicyi i koni zdobyli. Roialiści wprawdzie zamyślali znowu podnieść głowy, ale wcześnie odkryto spisek na spalenie portu *St Malo* i innych, i wysadzenie na ląd Anglikow. Wzięto ſię zatym przeciw temu do ſilnych sposobow, które zapał obrońcow tym bardziey podwaia.

Dnia 1980 t. m. doszła wiadomość z Zachodnich Pyreneow do *Paryża*, że forteca *Bellegarde* na granicach *Hiſzpańſkich* niedaleko od *Perpignan*, po długim blokowaniu wyniszczywszy ſię z zapasow, poddała ſie Gener: *Dugommier* na dyſkrecyą. Chciał wprawdzie Hiszpańſki kommendant *Marquis Valleſentore* kapitulować, lecz *Dugoummier* odpowiedział,

aby los swoy zdali na wspaniałość Francuzow. A wszedłszy znaleźli tam 68 sztuk armat, mnostwo broni i prochow, tudzież garnizon od 1000. ludzi, ale bez chorągwi. Na tę wieść dekretowała Konwencya: że armia Zachodnich Pyreneow nie przestaie zasługiwać się Oyczyznie. Miasto *Bellegarde*, nazywać się będzie *Sud libre*. Oswobodzenie granic Francyi w nayblizszey Dekadzie uroczystowane będzie, podług planu do tego wydziału Instrukcyi. Wieść o tym zdobyciu rozesłana będzie do wszystkich woysk, a do Połnocnego przez telegrafię.

HOLLANDYA.

Z Hagi d. 4 Pazdziernika. Od wczorayszego dnia zapewniaią nas że *Herzogenbusch* od Francuzow zdobyty, iescze atoli niema o tym urzędownych wiadomości. Podług gazety *Harlemskiey* Prusacy zostaną n d *Renem* ieśli insurekcya w południowych Prusach ustanie, a rzesza opłaci im słuszne subsidia. Cesarskie zaś woyska odstąpiły z nad Renu nietylko dla przegranych 17go i 18go p. m lecz i dla tego że traktat posiłkowy między Wiedeńskim i Londyńskim dworami, a naszą Rzeczypltą dotąd nieprzyszedł do skutku, ktorego chce Cesarz oczekiwać w nowey pozycyi mieysca, aby tak wiedział iak się i dokąd obrocić.

NIEMCY.

Z Kolonii dnia 29 Września. Francuzi przy *Rüremunde* przeszedłszy *Mozę*, 25. opanowali to miasto z okolicami. Kommunikacya między *Mastrychtem* przecięta. W *Venloo* tylko 2. bramy wolne.

Obóz Francuzki stoi także w *Uden* o 2 mile od *Grave*, ktòre miasto wzywali do poddania się, i nawet bombarduią.

Z Frankfurtu dnia 30. Września. Znowu są Francuzi w *Keysersluutern*, i patroluią aż pod *Türkheim*. Pruskie woyska ruszać muszą z tąd w *Westfalią*.

Po odstąpieniu Cesarskich od *Mozy*, pełno tu zbiegłych cywilnych, nawet z Obywateli miast *Kolonii* i *Bonny*. Miedzy takowemi znayduie się Grafowa *Tyszkiewiczowa* synowica Króla Polskiego, tudzież Moskiewscy Posłowie *Simolin* i *Romansòw*.

Z Elberfeld d. 2. Października. Słychać, że dway

Francuzcy Kommissarze Konwencyi obiadowali w tych dniach w Cesarſkim obozie w *Düren* u Grafa *Clairfaita*, a z tamtąd do *Wiednia*, pewnie dla układów pokoiu udali się.

Z Emmerich d. 3 Paźdz: Dziś rano dowiedzieliśmy się, że armia Gener: *Clairfait* powtórnie zbitą zoſtała. O milę ztąd przeprawiaią przez *Ren* Angielſkie bagaże i armaty, wszyſtko to zapewne do *Arn-heim.* Około południa zaś przeieżdzaiący tędy kuryerem Adjutant Xcia *d'York* zapewnił, że woyſko Cesarſkie porażone zoſtało i odpędzone aż za *Erfft*. Francuzi zaś opanowali *Ruremonde*, i że kordon *Hannowerſkich* woyſk nad *Mozą* rusza dla retyrowania się wraz z Angielſką armią do *Nimegen.* Depesze iego były do Feldmarszałka *Möllendorfa*, w celu zapewne nakłonienia go, aby wyſłał w te ſtrony część woyſk Pruſkich.

Z Kolonii d. 3. Paźdz: Wczoray przypuścili Francuzi powszechny attak na Cesarſkich, zbili Gener: *Latour* przy *Düren*, i całą armią około 12. godziny w nocy odpędzili za *Roer*, aż o 4. mile od naszego miaſta do *Erfft*, bagaże zaś iey dziś przeprawi ią się przy *Mülheim* przez *Ren* o milę ztąd. *Julia* iuż ieſt w Francuzkich ręku.

Z Wesel d. 8. Paźdz: Woyſko *Clairfaita* całe iuż prawie umknęło za *Ren*, zatym i Gener: *Kerpen* z 4,000. swego woyſka musiał uſtąpić z *Ruremonde* do *Düsseldorf.* Puścili się za nim Francuzi, opanowali D. 6. *Neuſs*, i zaraz do *Düsseldorf* zaczeli bombardować, tak, że prawie pół przedmieścia spłonęło. Również *Anglicy* i *Hannowerczanie* musieli uyść za *Ren* przy *Nimegen.* Kollegia rządowe z *Kliwii* i *Mark* przybyły tu z Archiwami.

Od Renu d. 9. Paźdz: Dnia 6. t. m. przy odgłosie wszyſtkich dzwonów weszli Francuzi do *Kolonii*, a d. 7. do miaſta Elektora Kolońſkiego *Bonny.*

Z Drezna d. 14. Paźdz: Jarmarki i targi w *Lipſku* bardzo źle idą, a z *Brodow* ani ieden tam kupiec nieprzybywa.